

Înalta Curte de Casație și Justiție

COMPLETUL COMPETENT SĂ JUDECE RECURSUL ÎN INTERESUL LEGII

Decizie nr. 2/2016 din 15/02/2016

Dosar nr. 24/2015

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 263 din 07/04/2016

Iulia Cristina Tarcea - vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, președintele completului
Lavinia Curelea - președintele Secției I civile
Roxana Popa - președintele delegat al Secției a II-a civile
Ionel Barbă - președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Mirela Sorina Popescu - președintele Secției penale
Andreea Liana Constanda - judecător la Secția I civilă
Lavinia Dascălu - judecător la Secția I civilă
Beatrice Ioana Nestor - judecător la Secția I civilă
Simona Gina Pietreanu - judecător la Secția I civilă
Doina Popescu - judecător la Secția I civilă
Raluca Moglan - judecător la Secția I civilă
Constantin Brânzan - judecător la Secția a II-a civilă
Ileana Izabela Dolache - judecător la Secția a II-a civilă
Rodica Dorin - judecător la Secția a II-a civilă
Nela Petrișor - judecător la Secția a II-a civilă
Rodica Zaharia - judecător la Secția a II-a civilă
Cosmin Horia Mihăianu - judecător la Secția a II-a civilă
Adriana Elena Gherasim - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Cristian Daniel Oana - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Emilia Claudia Vișoiu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Emanuel Albu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Eugenia Ion - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Dana Iarina Vartires - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Valentin Horia Selaru - judecător la Secția penală
Florentina Dragomir - judecător la Secția penală

Completul competent să judece recursul în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 24/2015 a fost constituit conform dispozițiilor art. 516 alin. (2) din Codul de procedură civilă și ale art. 27² alin. (2) lit. b) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de domnul procuror Liviu Daniel Arcer.

La ședința de judecată participă doamna magistrat-asistent Elena Adriana Stamatescu, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27³ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii a luat în examinare recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Suceava cu privire la interpretarea și aplicarea unitară a legii în ce privește calitatea procesuală pasivă în cauzele privind reconstituirea vechimii în muncă/constatarea încadrării activității desfășurate în grupele I și/sau a II-a de muncă, în situația în care fostul angajator nu mai există.

Magistratul-asistent referă cu privire la obiectul recursului în interesul legii, precum și cu privire la faptul că la dosar au

fost depuse hotărâri contradictorii pronunțate de instanțele judecătorești, că judecători-raportori au fost desemnați, conform prevederilor art. 516 alin. (5) din Codul de procedură civilă, doamnele judecător Beatrice Ioana Nestor de la Secția I civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Rodica Zaharia de la Secția a II-a civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție și Eugenia Ion de la Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție și că a fost depus raportul întocmit de judecătorii-raportori, precum și punctul de vedere al procurorului general.

Doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, acordă cuvântul domnului procuror Liviu Daniel Arcer asupra recursului în interesul legii.

Domnul procuror Liviu Daniel Arcer apreciază că recursul în interesul legii este admisibil față de practica neunitară profundă și care continuă în timp. Pe fondul sesizării dezvoltă argumente pornind de la situația juridică a angajatului a cărui societate angajatoare a fost desființată, arătând că, în raportul juridic de muncă dintre aceștia, este necesar a se stabili corect condițiile de muncă și a se asigura atât o evidență clară pentru angajat, cât și o evidență în planul raporturilor juridice de protecție și securitate socială. Angajatul are și calitatea de asigurat în sistemul public de pensii, pe care nu o pierde când angajatorul este desființat. Pentru aceste considerente, având în vedere și toate argumentele cuprinse în punctul de vedere comunicat de procurorul general, apreciază că, în litigiile ce fac obiectul sesizării, au calitate procesuală pasivă casele teritoriale de pensii. Solicită admiterea recursului în interesul legii și pronunțarea unei soluții care să asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii.

Vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, declară dezbaterile închise, iar completul de judecată rămâne în pronunțare asupra recursului în interesul legii.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra recursului în interesul legii, constată următoarele:

I. Problema de drept ce a generat practica neunitară

1. Prin recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Suceava s-a arătat că, în practica instanțelor, nu există un punct de vedere unitar cu privire la calitatea procesuală pasivă în litigiile în care se solicită fie reconstituirea vechimii în muncă, fie constatarea încadrării activității desfășurate anterior anului 2001 în grupele I și/sau a II-a de muncă, atunci când societatea angajatoare nu mai există, fiind dizolvată și radiată, iar funcția lichidatorului a încetat.

II. Examenul jurisprudențial

2.II.1 Acțiuni introduse împotriva fostului angajator, prin lichidator judiciar

a) Într-o primă orientare jurisprudențială, astfel de acțiuni au fost admise, chiar dacă societatea a fost dizolvată și radiată, iar funcția lichidatorului a încetat, cu motivarea că ". . . se impune constatarea în contradictoriu cu aceasta doar pentru opozabilitate", că, în perioada de timp dată, reclamanta a desfășurat activitate ce se încadrează în grupa a II-a de muncă, "în caz contrar lipsind de efecte juridice munca reclamantei și dreptul de a beneficia de toate consecințele acesteia, inclusiv cele privind stabilirea drepturilor de pensie".

b) Într-o a doua orientare jurisprudențială, instanțele au admis excepția lipsei calității procesuale pasive a fostului angajator, prin lichidator judiciar, cu motivarea că primul - societate comercială - nu mai există, fiind radiat din registrul comerțului în baza unei hotărâri judecătorești, hotărâre prin efectul căreia lichidatorul judiciar a fost descărcat de orice sarcini și îndatoriri. S-au reținut, în drept, dispozițiile art. 41 și 43 din Codul de procedură civilă din 1865, art. 56 din Codul de procedură civilă, art. 136 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, cu modificările și completările ulterioare (în prezent abrogată prin Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență).

c) Într-o a treia opinie, deși s-a reținut că unitatea angajatoare nu mai există, fiind radiată în procedura falimentului, acțiunea a fost admisă, cu motivarea că ". . . din moment ce existența muncii nu este contestată, nu există nicio justificare pentru a o priva pe reclamantă de dreptul cerut" și că aceeași instanță și chiar același complet au desfășurat o jurisprudență contrară, iar "această incertitudine jurisdicțională care are ca efect privarea reclamantei de posibilitatea de a obține beneficiul drepturilor sale, în condițiile în care altor persoane (...) li s-a recunoscut dreptul de a beneficia de dispozițiile legii, fiind contrară prevederilor art. 6 alin. (1) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale."

3.II.2. Acțiuni introduse împotriva caselor județene de pensii

a) Unele instanțe au admis excepția lipsei calității procesuale pasive a casei județene de pensii, cu motivarea că "nu există identitate între persoana chemată în judecată și cel ce ar putea fi obligat de instanță să recunoască perioada lucrată în grupa a II-a de muncă de către reclamant", respectiv că încadrarea în grupa de muncă este atributul exclusiv al angajatorului.

b) Alte instanțe au admis acțiunile formulate în contradictoriu cu casele județene de pensii și au constatat că activitatea desfășurată de reclamant se încadrează în grupa I sau a II-a de muncă. În argumentarea acestor soluții s-au reținut, în esență, următoarele: "Legislația României nu a reglementat în perioada anilor la care și-a încetat activitatea acest angajator al reclamantului modul de gestiune/depozitare/arhivare a documentelor emise de către persoanele juridice, după încetarea existenței acestora. (...). În același timp este cert că o acțiune prin care un angajat solicită eliberarea unei adeverințe privind grupa de muncă este o cerere contencioasă și, prin urmare, trebuie să se judece în contradictoriu cu un alt subiect de drept. (...) În aceste condiții, singurul remediu pe care instanța îl identifică îl constituie o acțiune în constatare, hotărârea urmând a fi valorificată la casa de pensii în locul adeverinței de grupă la care face referire art. 126 din Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 pentru aprobarea Normelor de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice. În ce privește subiectul de drept în contradictoriu cu care se poate soluționa o astfel de cerere în constatare, acesta nu poate fi decât casa de pensii, instituție în fața căreia se va valorifica, în final, hotărârea judecătorească, la stabilirea/acordarea drepturilor de pensie."

4.II.3 Acțiuni formulate în contradictoriu cu deținătorul arhivei fostului angajator

a) Unele instanțe au admis astfel de acțiuni, reținând că ". . . nu se poate verifica dacă în arhiva fostei societăți la care a fost angajată reclamanta existau documente care să fi nominalizat persoanele în grupa a II-a de muncă (proces-verbal, decizie, tabel, hotărâre a consiliului de administrație). Fostul angajator a fost radiat, iar din arhiva de personal existentă pârâta Casa Județeană de Pensii X a preluat numai statele de plată. Însă, chiar în absența documentelor cerute de prevederile legale, chiar în absența înscrierilor din cartea de muncă a mențiunilor referitoare la grupa a II-a de muncă (...), tribunalul apreciază că este admisibilă probarea împrejurărilor de fapt referitoare la condițiile de muncă în care a lucrat fosta angajată."

b) Alte instanțe au respins astfel de acțiuni, cu motivarea că "dovedirea condițiilor concrete de muncă ale reclamantului și a perioadei de timp lucrate în condițiile specifice grupei de muncă (...), după mai bine de 20 de ani de la încetarea lor, nu se poate face prin administrarea probei testimoniale și invocarea situației juridice a altor salariați (...), în contradictoriu cu deținătorul arhivei fostului angajator, deoarece acesta nu are calitatea de succesori al fostului angajator al reclamantului. Deținătorul arhivei are doar obligația de a elibera copii ale documentelor deținute și adeverințe care să ateste înscrierile existente în aceste documente."

III. Opinia Colegiului de conducere al Curții de Apel Suceava

5. Colegiul de conducere al Curții de Apel Suceava a învederat că, la nivelul Secției I civile a acestei instanțe, practica ultimilor ani (2013-2015) este unitară, în sensul că, în astfel de litigii, casa județeană de pensii nu are calitate procesuală pasivă.

Față de practica înregistrată la nivelul Tribunalului Botoșani - Secția civilă, de admitere a unor astfel de litigii în contradictoriu cu casa județeană de pensii, problema de drept a fost supusă dezbaterii în cadrul întâlnirii președinților secțiilor civile ale curților de apel și Înaltei Curți de Casație și Justiție, ce a avut loc la Constanța, în perioada 18-19 iunie 2015, fără a se ajunge la o opinie majoritară.

În actul de sesizare s-a mai menționat că, în situația acțiunilor formulate în contradictoriu cu fostul angajator - societate comercială, prin lichidator judiciar, în cazurile în care la instanța de fond s-a făcut dovada închiderii procedurii falimentului, respectiv a radierii pârâtei din registrul comerțului, astfel de acțiuni au fost respinse ca fiind formulate împotriva unei persoane fără calitate procesuală. Soluțiile au fost criticate sub aspectul admiterii excepției invocate de pârâtă, apelurile fiind respinse ca nefondate.

6. În contextul dat, având în vedere incoerența practicii judiciare în această materie, multitudinea actelor normative în domeniu, modificate și republicate succesiv în perioada dată, precum și latura socială a problemei (de regulă, titularii acestor acțiuni sunt persoane în vârstă, pensionate la nivelul anilor 1990, care cheamă în judecată pe fostul angajator de la data pensionării, eventual primul succesori al acestuia sau casa județeană de pensii, invocând, în principal, faptul că alți foști colegi de serviciu beneficiază de drepturile solicitate), Colegiul de conducere al Curții de Apel Suceava a

apreciat oportun ca, în cazul admiterii recursului în interesul legii, cu referire la calitatea procesuală pasivă a deținătorului arhivei fostului angajator, în cadrul dezlegărilor pe care le va da, Înalta Curte de Casație și Justiție să se pronunțe (sau să antameze) și asupra problemei de drept privind limitele exercitării rolului activ al instanței într-o astfel de situație, în raport cu dispozițiile art. 129 alin. 4-6 coroborate cu dispozițiile art. 112, 114 și 132 din Codul de procedură civilă din 1865, respectiv dispozițiile art. 22 coroborate cu dispozițiile art. 196 alin. (1), art. 200 alin. (1) și (3) din Codul de procedură civilă, raportate la dispozițiile art. 279 alin. (2) din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

IV. Opinia procurorului general

7. Analizând opiniile conturate în practica judiciară, procurorul general a apreciat ca fiind în spiritul legii orientarea jurisprudențială în care s-a recunoscut calitatea procesuală pasivă a caselor teritoriale de pensii, atunci când fostul angajator nu mai există.

8. Înainte de a prezenta argumentele în favoarea acestei teze, procurorul general a arătat considerentele pentru care, în cererile de chemare în judecată întemeiate pe dispozițiile art. 279 alin. (2) din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, având ca obiect reconstituirea vechimii în muncă, precum și în cererile care au ca obiect constatarea încadrării activității desfășurate în grupele I și a II-a de muncă, această calitate nu poate fi întrunită în persoana celorlalte subiecte de drept chemate în judecată, în litigiile analizate.

Astfel, în cazul foștilor angajatori, procurorul general a apreciat că problema care se ridică este legată, mai degrabă, de excepția lipsei capacității de folosință (în speță fiind chemate în judecată societăți comerciale radiate), decât de lipsa calității procesuale pasive, calitate ce nu poate fi contestată, având în vedere raporturile de muncă pe care le-au avut cu reclamanții, angajați ai acestor persoane juridice.

Radierea persoanei juridice angajatoare face ca aceasta să înceteze de a mai fi subiect de drepturi și obligații (art. 244 și art. 251 din Codul civil).

În privința lichidatorului judiciar al societății comerciale radiate, lipsa calității procesuale pasive este evidentă, având în vedere dispozițiile art. 180 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, conform cărora, prin închiderea procedurii, judecătorul-sindic, administratorul/lichidatorul judiciar și toate persoanele care i-au asistat sunt descărcați de orice îndatoriri sau responsabilități cu privire la procedură, debitor și averea lui, creditorii, titularii de drepturi de preferință, acționari sau asociați (în același sens era și vechea reglementare, respectiv art. 136 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, cu modificările și completările ulterioare).

Deținătorul de arhivă nu poate avea calitate procesuală pasivă în ceea ce privește capătul de cerere având ca obiect reconstituirea vechimii în muncă sau constatarea încadrării în grupe superioare de muncă, întrucât acesta are doar obligația de a atesta acele date care rezultă din fondul arhivistic pe care îl deține, nu și date ce nu rezultă din acest fond ori numai pe baza susținerilor unei persoane.

Acesta nu poate fi obligat să ateste împrejurări referitoare la încadrarea în muncă și contribuția la asigurări sociale, pe care nu le cunoaște și nici nu are cum să le cunoască, în lipsa documentelor de evidență primară, precum foi de prezență sau state de plată.

9. Procurorul general a mai arătat că, în această analiză, se cuvine a se avea în vedere că instituțiile în fața cărora vor fi valorificate, în final, hotărârile judecătorești de reconstituire a vechimii în muncă sunt casele teritoriale de pensii.

Acestea sunt entitățile juridice ce vor utiliza, în procedura de stabilire/recalculare a drepturilor de pensie, datele rezultate din hotărârile judecătorești pronunțate.

Pentru justificarea calității procesuale pasive a caselor teritoriale de pensii nu prezintă relevanță faptul că nu au existat raporturi de muncă între acestea și reclamanți și că doar angajatorul are obligația de a elibera angajaților documentele care atestă calitatea de salariat conform art. 40 alin. (2) lit. h) din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și adeverințele care să ateste stagiile de cotizare conform art. 158 alin. (4) și art. 165 alin. (2) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, deoarece, prin ipoteză, angajatorul nu mai există ca subiect de drept, iar aceste documente nu mai pot fi procurate.

În acele situații în care fostul angajator nu mai există, iar contractul prevăzut de art. 18 alin. (3) din Legea Arhivelor Naționale nr. 16/1996, republicată, de predare a documentelor cu valoare practică de la casele teritoriale de pensii către operatorii economici autorizați în prestarea de activități arhivistice nu s-a încheiat, casele teritoriale de pensii au calitate

procesuală pasivă.

În egală măsură, împrejurarea că, printre atribuțiile caselor teritoriale de pensii, reglementate de art. 139 din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, nu se regăsesc și cele referitoare la reconstituirea vechimii în muncă sau la încadrarea în grupe superioare de muncă nu poate constitui un argument în susținerea lipsei calității procesuale pasive a acestor entități, de vreme ce, pentru o corectă certificare a stagiului de cotizare și a punctajului pentru fiecare asigurat, în temeiul art. 139 lit. g) din actul normativ menționat, trebuie luat în calcul orice element, inclusiv hotărârea judecătorească de reconstituire a vechimii în muncă sau de constatare a încadrării într-o anumită grupă de muncă.

Pentru ca aceste hotărâri judecătorești să fie opozabile caselor teritoriale de pensii, trebuie ca acestea să poată sta în judecată.

Calitatea procesuală, definită de art. 36 din Codul de procedură civilă ca rezultând din identitatea dintre părți și subiectele raportului juridic litigios dedus judecătii, nu presupune și o confuziune cu dreptul substanțial, fiind suficient să existe doar un raport de conexitate cu acest drept, concretizat în interesul pe care partea trebuie să îl justifice, de a acționa în justiție.

Așadar, nu întotdeauna există o suprapunere perfectă a calității de parte în proces cu aceea de parte în raportul juridic de drept substanțial.

Calitatea procesuală este o însușire a unui subiect de drept ce îi conferă legitimitatea de a sta în proces. Ea poate izvorî atât dintr-un raport juridic de drept material în care subiectul este parte, cât și dintr-un raport conex cu acesta, recunoscut de lege.

Aplicate la problema de drept din sesizarea formulată de Colegiul de conducere al Curții de Apel Suceava, aceste considerații teoretice vin să demonstreze calitatea procesuală pasivă a caselor teritoriale de pensii, în virtutea raportului de conexitate cu dreptul dedus judecătii și a legăturii firești dintre dreptul de a beneficia de o reflectare corectă în cuantumul pensiei a activității desfășurate în grupele speciale de muncă, pe de o parte, și vocația conferită de lege caselor teritoriale de pensii, de a stabili cuantumul pensiei, pe de altă parte.

Calitatea procesuală pasivă a caselor teritoriale de pensii se explică și prin caracterele specifice acțiunii în constatare, în categoria căreia se înscriu și acțiunile de genul celor aflate în discuție, ca acțiuni în constatarea existenței unui drept ori a unei situații juridice ce urmează a fi valorificată ulterior, în fața acestor servicii publice cu personalitate juridică. În acest sens, procurorul general face referire la acțiunea în constatare interogatorie, arătând că, spre deosebire de acțiunea în realizare, caracterul preventiv al acțiunii în constatare interogatorie face de prisos cercetarea actualității interesului, iar, cu privire la calitatea procesuală pasivă, aceasta o poate avea orice persoană care contestă sau ar putea să conteste, în viitor, dreptul pretins de reclamant. În cazurile analizate, casele teritoriale de pensii ar putea să nu ia în calcul o anumită vechime în muncă sau încadrarea într-o anumită grupă specială, ceea ce produce consecințe asupra stabilirii drepturilor de pensie.

Soluțiile conturate în literatura de specialitate, privind posibilitatea accesării procedurii necontencioase, sau în jurisprudență, privind posibilitatea reconstituirii vechimii în muncă în cadrul contestației la decizia de pensie, nu sunt, nici ele, de natură a surmona împasul produs prin dispariția fostului angajator.

Astfel, formularea unei cereri necontencioase în acest gen de cauze, deși are avantajul că nu necesită identificarea vreunui pârât, nu constituie decât un remediu paliativ, întrucât există riscul respingerii ei de către instanță ori de câte ori se constată existența unui aspect contencios, ceea ce duce, în final, tot la demararea unei proceduri de drept comun.

Teza privind obținerea reconstituirii vechimii în muncă/constatării încadrării în grupe speciale de muncă, pe cale incidentală, în cadrul soluționării contestației împotriva deciziei de pensie, ridică, mai degrabă, problema inadmisibilității formulării acestor cereri pe cale principală.

Sanțiunea inadmisibilității intervine însă atunci când nu există o dispoziție legală expresă care să prevadă posibilitatea exercitării acțiunii respective.

Or, posibilitatea formulării cererii de reconstituire a vechimii în muncă este prevăzută expres în art. 279 alin. (2) din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

În cazul acțiunii în constatare, inadmisibilitatea intervine, conform art. 35 din Codul de procedură civilă, atunci când partea poate cere realizarea dreptului pe orice altă cale prevăzută de lege.

Realizarea, pe calea contestației la decizia de pensie, a dreptului privind încadrarea în grupe superioare de muncă nu poate fi obținută, întrucât, prin ipoteză, o astfel de decizie de pensie nu există încă, partea urmărind tocmai preconstituirea dovezilor care să ajute la emiterea unei decizii de stabilire a cuantumului pensiei, care să reflecte întreaga activitate desfășurată.

În plus față de aceste considerente, dispariția, ca subiect de drept, a fostului angajator și imposibilitatea identificării unui alt subiect în contradictoriu cu care reclamantul să își poată valorifica drepturile decurgând din încadrarea în grupe superioare de muncă înfrâng și principiul echității, care trebuie să guverneze actul de justiție.

10. În concluzie, procurorul general a apreciat că, în interpretarea dispozițiilor art. 279 alin. (2) din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și art. 35 din Codul de procedură civilă, în acțiunile având ca obiect reconstituirea vechimii în muncă, respectiv constatarea încadrării în grupa I sau a II-a de muncă, calitatea procesuală pasivă aparține caselor teritoriale de pensii.

Fostul angajator care nu mai există, fiind radiat, nu are capacitate de folosință, iar lichidatorul judiciar, fiind descărcat de orice îndatoriri sau responsabilități după acest moment, nu poate avea calitate procesuală pasivă.

Deținătorii de arhivă cu valoare practică, operatori economici care au preluat arhiva de la fostul angajator sau de la casele teritoriale de pensii, potrivit art. 18 alin. (1) și (3) din Legea Arhivelor Naționale nr. 16/1996, republicată, au calitate procesuală pasivă, pe temeiul obligației de a face, doar în ceea ce privește cererea având ca obiect obligarea acestora la eliberarea adeverințelor și a altor documente deținute în fondul arhivistic preluat, referitoare la stagiile de cotizare realizate de asigurați.

V. Jurisprudența Curții Constituționale

11. În urma verificărilor efectuate nu s-au identificat decizii pronunțate de Curtea Constituțională cu privire la textele de lege enunțate, în ceea ce privește problema supusă dezbaterii prin prezentul recurs în interesul legii.

VI. Raportul asupra recursului în interesul legii

12. Judecătorii-raportori, constatând, în primul rând, că acest recurs în interesul legii este admisibil, în raport cu dispozițiile art. 514-515 din Codul de procedură civilă, referitoare la titularul sesizării și existența unei practici neunitare, au apreciat că, în ambele tipuri de acțiuni, atunci când angajatorul nu mai există din punct de vedere juridic (lichidat, radiat), justifică legitimare procesuală pasivă casele teritoriale de pensii, în ipoteza în care nu există documente primare.

În cazul existenței documentelor primare, persoana interesată, care nu posedă dovezi privind vechimea în muncă sau activitatea desfășurată în anumite grupe de muncă, are deschisă calea unei acțiuni în realizare - obligație de a face - având ca obiect obligarea deținătorului de arhivă de a elibera adeverința constatatoare a vechimii în muncă/încadrării în grupele superioare de muncă.

Angajatorul desființat în urma procedurilor de insolvență, finalizate cu radierea din registrele specifice, nu poate sta în judecată, neavând capacitate procesuală de folosință, iar fostul lichidator, chemat în judecată în nume propriu, nu are calitate procesuală, deoarece, de la momentul radierii societății pe care o reprezenta, acesta nu mai poate exercita nicio atribuție în legătură cu societatea radiată, fiind degrevat de orice responsabilitate.

VII. Înalta Curte de Casație și Justiție

examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii-raportori și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, reține următoarele:

Asupra admisibilității recursului în interesul legii

13. Înalta Curte de Casație și Justiție constată că este îndeplinită condiția de admisibilitate a recursului în interesul legii prevăzută de art. 515 din Codul de procedură civilă, deoarece din cuprinsul hotărârilor judecătorești anexate sesizării reiese existența unei practici neunitare la nivelul mai multor curți de apel asupra problemei de drept ce face obiectul sesizării.

Este, de asemenea, îndeplinită condiția prevăzută de art. 514 din Codul de procedură civilă, referitoare la titularul sesizării.

Asupra problemei de drept

14. Mai întâi, raportat la problema care a generat sesizarea cu recurs în interesul legii, Înalta Curte de Casație și

Justiție observă că dispozițiile legale care formează obiectul interpretării se referă la:

- art. 279 alin. (2) din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare (în continuare Codul muncii), în ceea ce privește acțiunile vizând reconstituirea vechimii în muncă (din perspectiva celor formulate sub imperiul Codului de procedură civilă din 1865), respectiv același text de lege cu referire la art. 32 alin. (1) lit. b) ("Condiții de exercitare a acțiunii civile - calitate procesuală") și art. 36 ("Calitatea procesuală") din Codul de procedură civilă;

- art. 34 alin. (5) și art. 40 alin. (2) lit. h) din Codul muncii, în ceea ce privește eliberarea adevărurilor constatatoare, pentru situația în care există documente primare, vizând ambele ipoteze - recunoașterea vechimii în muncă/încadrarea activității desfășurate în grupele superioare de muncă, cu referire la art. 18 din Legea Arhivelor Naționale nr. 16/1996, republicată, act normativ care indică deținătorii de arhive;

- art. 111 din Codul de procedură civilă din 1865, respectiv art. 35 cu referire la art. 32 alin. (1) lit. b) și art. 36 din Codul de procedură civilă, pentru acțiunile vizând constatarea încadrării în grupele I sau/și a II-a de muncă;

- art. 41 alin. 1 din Codul de procedură civilă din 1865, respectiv art. 32 alin. (1) lit. a) și art. 56 din Codul de procedură civilă, în ceea ce privește lipsa capacității procesuale de folosință a angajatorului lichidat și radiat în urma procedurilor de insolvență;

- art. 136 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, cu modificările și completările ulterioare (actualul art. 180 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, cu mențiunea că actul normativ anterior în materie de insolvență a fost abrogat prin art. 344 din Legea nr. 85/2014), în ceea ce privește momentul până la care se desfășoară activitatea lichidatorului judiciar, cu referire la calitatea procesuală pasivă a acestuia în cele două tipuri de acțiuni.

15. Înalta Curte de Casație și Justiție constată că parte dintre dispozițiile legale considerate incidente de către titularul sesizării cu recurs în interesul legii, Colegiul de conducere al Curții de Apel Suceava, vizează chestiuni colaterale problemei supuse interpretării sau nu rezolvă aspectul calității procesuale pasive în asemenea acțiuni, motiv pentru care nu vor fi supuse examinării.

Astfel, sunt indicate texte de lege care reglementează raporturi de asigurări sociale, fiind ulterioare confirmării elementelor raportului juridic de muncă ce face obiectul prezentului recurs (Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, și actele normative subsecvente - pct. 5-11 din sesizare).

Celelalte texte de lege (pct. 13-16) vizează aspecte referitoare la procedura de încadrare în grupele de muncă, adoptată în anul 1990, care nu constituie obiectul sesizării.

16. Din această perspectivă, Înalta Curte de Casație și Justiție este chemată să interpreteze, în vederea aplicării unitare, următoarele dispoziții legale:

Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare

- Art. 279 alin. (2):

"După data abrogării Decretului nr. 92/1976 privind carnetul de muncă, cu modificările ulterioare, vechimea în muncă stabilită până la data de 31 decembrie 2010 se reconstituie, la cererea persoanei care nu posedă carnet de muncă, de către instanța judecătorească competentă să soluționeze conflictele de muncă, pe baza înscrisurilor sau a altor probe din care să rezulte existența raporturilor de muncă. Cererile de reconstituire formulate anterior datei abrogării Decretului nr. 92/1976, cu modificările ulterioare, se vor soluționa potrivit dispozițiilor acestui act normativ.";

- Art. 34 alin. (5):

"La solicitarea salariatului sau a unui fost salariat, angajatorul este obligat să elibereze un document care să ateste activitatea desfășurată de acesta, durata activității, salariul, vechimea în muncă, în meserie și în specialitate.";

- Art. 40 alin. (2):

"Angajatorului îi revin, în principal, următoarele obligații: . . .

h) să elibereze, la cerere, toate documentele care atestă calitatea de salariat a solicitantului;"

Art. 18 din Legea Arhivelor Naționale nr. 16/1996

- Art. 18 în varianta inițială (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 71 din 9 aprilie 1996):

"În cazul desființării, în condițiile legii, a unui creator de documente, persoană juridică, fără ca activitatea acestuia să fie continuată de un altul, documentele (...) cu valoare practică, în baza cărora se eliberează copii certificate și extrase privind drepturile individuale ale cetățenilor vor fi depuse la Ministerul Muncii și Protecției Sociale sau la direcțiile județene ale acestuia.";

- Art. 18, modificat prin art. I pct. 1 din Legea nr. 358/2002 pentru modificarea și completarea Legii nr. 16/1996 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 476 din 3 iulie 2002) :

"În cazul desființării, în condițiile legii, a unui creator de documente, persoană juridică, fără ca activitatea acestuia să fie continuată de altul, documentele (...) cu valoare practică, în baza cărora se eliberează copii, certificate și extrase privind drepturile referitoare la stagiile de cotizare la asigurări sociale ale cetățenilor, vor fi preluate de casele județene de pensii sau ale sectoarelor municipiului București, după caz."

- Art. 18, modificat prin art. I pct. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 39/2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 16/1996 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486 din 5 iunie 2006):

"În cazul desființării, în condițiile legii, a unui creator de documente, persoană juridică, fără ca activitatea acestuia să fie continuată de altul, documentele (...) cu valoare practică, în baza cărora se eliberează copii, certificate și extrase privind drepturile referitoare la stagiile de cotizare la asigurări sociale ale cetățenilor, vor fi preluate de Arhivele Naționale sau de direcțiile județene ale Arhivelor Naționale. . . ."

- Art. 18, modificat prin art. I pct. 2 din Legea nr. 138/2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 16/1996 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 253 din 7 mai 2013), același și după republicarea legii în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 293 din 22 aprilie 2014:

"(1) În cazul declarării falimentului, în condițiile legii, a unui creator de documente, fără ca activitatea acestuia să fie continuată de altul, (...) documentele cu valoare practică, în baza cărora se eliberează copii, certificate și extrase privind drepturile referitoare la stagiile de cotizare la asigurările sociale ale cetățenilor, se predau, pe bază de contract, operatorilor economici autorizați în prestarea de servicii arhivistice. . . ." Codul de procedură civilă din 1865

- Art. 41 alin. 1:

"Orice persoană care are folosința drepturilor civile poate să fie parte în judecată."

- Art. 111:

"Partea care are interes poate să facă cerere pentru constatarea existenței sau neexistenței unui drept. Cererea nu poate fi primită dacă partea poate cere realizarea dreptului."

Codul de procedură civilă (în vigoare de la 15 februarie 2013)

- Art. 32 Condiții de exercitare a acțiunii civile

"(1) Orice cerere poate fi formulată și susținută numai dacă autorul acesteia:

a) are capacitate procesuală, în condițiile legii;

b) are calitate procesuală; . . ."

- Art. 35 Constatarea existenței sau inexistenței unui drept

"Cel care are interes poate să ceară constatarea existenței sau inexistenței unui drept. Cererea nu poate fi primită dacă partea poate cere realizarea dreptului pe orice altă cale prevăzută de lege."

- Art. 36 Calitatea procesuală

"Calitatea procesuală rezultă din identitatea dintre părți și subiectele raportului juridic litigios, astfel cum acesta este dedus judecății. Existența sau inexistența drepturilor și a obligațiilor afirmate constituie o chestiune de fond."

Art. 56 Capacitatea procesuală de folosință

"(1) Poate fi parte în judecată orice persoană care are folosința drepturilor civile. . . ."

Art. 136 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 359 din 21 aprilie 2006), același în toate formele legii:

"Prin închiderea procedurii, judecătorul-sindic, administratorul/lichidatorul și toate persoanele care i-au asistat sunt descărcați de orice îndatoriri sau responsabilități cu privire la procedură, debitor și averea lui, creditorii, titularii de garanții, acționari sau asociați."

Art. 180 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 466 din 25 iunie 2014), același în toate formele legii:

"Prin închiderea procedurii, judecătorul- sindic, administratorul/lichidatorul judiciar și toate persoanele care i-au asistat sunt descărcați de orice îndatoriri sau responsabilități cu privire la procedură, debitor și averea lui, creditorii, titularii de drepturi de preferință, acționari sau asociați."

17. Revenind la problemele în dezbatere, chestiunile în discuție supun verificării un aspect procedural în categoriile de acțiuni amintite, și anume cel al calității procesuale pasive în cazul în care angajatorul nu mai există din punct de vedere juridic.

18. Din hotărârile anexate sesizării cu recurs în interesul legii rezultă că acțiunile finalizate prin actul jurisdicțional al instanțelor de judecată au fost formulate, unele dintre ele, anterior intrării în vigoare a Codului de procedură civilă (15.02.2013), iar altele ulterior acestui moment. Prin urmare, raportat la natura procesuală a problemei supuse interpretării, aceasta trebuie examinată din perspectiva dispozițiilor legale relevante în ambele forme ale Codului de procedură civilă, cu mențiunea că, în Codul de procedură civilă din 1865, calitatea procesuală pasivă nu era tratată distinct în nicio dispoziție legală, ci se deducea în raport cu obiectul cauzei și cu împrejurările concrete ale fiecărei spețe, în privința persoanei chemate în judecată. În actuala reglementare, cum s-a arătat deja, calitatea procesuală este menționată, drept condiție de exercitare a acțiunii civile, în cuprinsul art. 32 alin. (1) lit. b) și este definită în art. 36, texte de lege care vor fi avute în vedere în soluționarea prezentului recurs în interesul legii.

19. Reglementarea, în Codul muncii, a normelor privind posibilitatea dovedirii raportului juridic de muncă și modalitatea de valorificare a acestuia la stabilirea stagiului de cotizare în dreptul asigurărilor sociale a cunoscut o anumită evoluție, după cum urmează:

Până la 3 aprilie 2011 (data intrării în vigoare a Legii nr. 40/2011 pentru modificarea și completarea Legii nr. 53/2003 - Codul muncii), forma scrisă a contractului de muncă era cerută ad probationem (art. 64 din Legea nr. 10/1972 privind Codul muncii al Republicii Socialiste România, cu modificările și completările ulterioare, art. 16 din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, în forma anterioară modificării prin Legea nr. 40/2011).

Ulterior acestei date, forma scrisă a contractului de muncă este prevăzută ad validitatem (art. 16 din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, după modificarea intervenită prin Legea nr. 40/2011, în vigoare și în prezent).

Prin urmare, până în anul 2011, raportul juridic de muncă putea fi dovedit cu înscrisuri, dar și cu orice alte mijloace de probă.

Potrivit legislației adoptate în materia asigurărilor sociale, până la 1 aprilie 2001, data intrării în vigoare a Legii nr. 19/2000, vechimea în muncă constituia stagiul de cotizare (art. 9 din Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistența socială, cu modificările ulterioare, și art. 160 alin. (5) și art. 161 din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare). Ulterior acestei date, stagiul de cotizare se calculează în funcție de perioada contributivă (art. 8 din Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, art. 19 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare).

În concluzie, pentru perioada lucrată anterior datei intrării în vigoare a Legii nr. 19/2000, respectiv 1 aprilie 2001, recunoașterea vechimii în muncă produce efecte în ceea ce privește stagiul de cotizare al persoanei asigurate. Raționamentul legislației anterioare în materie a fost preluat, în aceiași termeni, și în Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, potrivit art. 16 alin. (1) lit. a).

După 1 aprilie 2001, constituie stagiul de cotizare perioada contributivă a asiguraților.

20. Dezlegarea problemelor cuprinse în sesizarea cu recurs în interesul legii necesită tratarea recunoașterii vechimii în muncă sub două aspecte:

A. Primul aspect se referă la recunoașterea existenței unui raport juridic de muncă, în privința căruia pot interveni două situații:

1. când există acte primare doveditoare care nu se află în posesia solicitantului; prin noțiunea de "acte primare" urmează a se înțelege documente verificabile, emise de angajator, din care să rezulte informații în legătură cu elementele esențiale ale raportului juridic de muncă - prestarea unei munci remunerate (carnet de muncă, contract de muncă, ordin de numire în funcție, state de plată ș.a.);

2. când nu există acte primare (așa-numita "muncă la negru"); această ipoteză este relevantă numai pentru perioadele lucrate până în aprilie 2011; de la acel moment, potrivit Codului muncii în varianta republicată ulterior Legii nr. 40/2011, nicio activitate desfășurată fără contract de muncă nu mai constituie raport juridic de muncă. În această situație (până în aprilie 2011), recunoașterea vechimii în muncă se realizează cu orice mijloc de probă.

B. Al doilea aspect al sesizării se referă la recunoașterea unor condiții de desfășurare a raportului de muncă, altele decât cele normale (grupele speciale de muncă), în aceleași două cazuri:

1. când există acte primare, prin care angajatorul a făcut încadrarea, potrivit atribuțiilor ce îi reveneau în baza legislației speciale (Ordinul ministrului muncii și ocrotirilor sociale, al ministrului sănătății și al președintelui Comisiei Naționale pentru Protecția Muncii nr. 50/1990 pentru precizarea locurilor de muncă, activităților și categoriilor profesionale cu condiții deosebite care se încadrează în grupele I și II de muncă în vederea pensionării), în legătură cu care solicitantul nu poate produce dovezi;

2. când nu există acte primare, întrucât angajatorul fie a omis, fie nu a considerat că acel salariat a lucrat în condiții speciale de muncă.

Această problemă este relevantă numai pentru perioadele lucrate până la 1 aprilie 2001, moment după care Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, reglementează un alt regim juridic pentru munca desfășurată în alte condiții decât cele normale, respectiv condiții deosebite/speciale de muncă, ce nu se confundă cu fostele grupe de muncă.

21. Referitor la calitatea procesuală pasivă în litigiile născute în legătură cu cazurile detaliate în precedent, dacă există acte primare vechimea în muncă sau în grupa superioară de muncă se dovedește, în lipsa carnetului de muncă sau a mențiunilor corespunzătoare din carnet, cu o adeverință emisă de angajator, potrivit dispozițiilor art. 34 alin. (5) și art. 40 alin. (2) lit. h) din Codul muncii. Dacă angajatorul nu mai există din punct de vedere juridic, fiind radiat din evidențe, obligația se transmite deținătorului actual al arhivei în care se păstrează documentele cu valoare practică (în forma inițială a Legii Arhivelor Naționale nr. 16/1996, Ministerului Muncii și Protecției Sociale sau direcțiilor județene ale acestuia; ulterior, conform modificărilor succesive aduse acestei legi, astfel cum au fost detaliate în preambulul prezentului raport, caselor județene de pensii/ale sectoarelor municipiului București, respectiv Arhivelor Naționale sau direcțiilor județene ale acestora; operatorilor economici autorizați în prestarea de servicii arhivistice, în forma actuală a legii). Toate aceste persoane juridice dobândesc, în raport cu data preluării arhivei și forma legii în vigoare la momentul respectiv, calitate procesuală pasivă în cadrul unui litigiu având ca obiect eliberarea unei adeverințe constatatoare a raportului de muncă (acțiune vizând obligația de a face).

22. În confirmarea celor reținute anterior, dispozițiile art. 125 din Normele de aplicare a Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 257/2011, prevăd că angajatorii sau orice alți deținători de arhive sunt direct răspunzători, în condițiile legii, de exactitatea și corectitudinea conținutului adeverințelor pe care le eliberează în vederea stabilirii drepturilor de pensie.

23. Prin urmare, raportat la premisa inexistenței juridice a angajatorului - lichidat și radiat - Înalta Curte de Casație și Justiție constată că, în ipoteza în care există acte primare și angajatul nu posedă carnet de muncă, ceea ce aparent, potrivit art. 279 alin. (2) din Codul muncii, i-ar deschide calea unei acțiuni în reconstituirea vechimii în muncă sau, potrivit art. 111 din Codul de procedură civilă din 1865/art. 35 din Codul de procedură civilă, a unei acțiuni în constatarea încadrării în grupele superioare de muncă, persoana respectivă poate solicita, în temeiul unei acțiuni în realizare (obligație de a face), eliberarea unei adeverințe constatatoare în acest sens, în contradictoriu cu deținătorii de arhive. Într-un asemenea caz, o acțiune în reconstituirea vechimii în muncă/în recunoașterea activității desfășurate în grupele superioare de muncă ar apărea ca lipsită de interes, de vreme ce informațiile referitoare la vechimea în muncă sau în grupa de muncă există în documentele arhivate și pot fi dovedite prin eliberarea unor adeverințe de către persoanele juridice amintite.

24. În continuarea acestui raționament rezultă că problema interpretării art. 279 alin. (2) din Codul muncii, respectiv a

dispozițiilor procedurale privind constatarea încadrării în anumite grupe de muncă, se pune doar în situația în care nu există documente primare, iar angajatul nu poate dovedi, independent de motive, situația pretinsă.

25. În limitele celor enunțate mai sus trebuie menționat că, anterior art. 279 alin. (2) din Codul muncii, erau aplicabile dispozițiile art. 14 din Decretul nr. 92/1976 privind carnetul de muncă, care prevedeau posibilitatea, în condițiile unei proceduri strict determinate prin actul normativ, a reconstituirii activității care s-a depus pe baza unui contract de muncă a funcției, meseriei sau specialității, doar în ipoteza în care se dovedea cu acte că arhivele au fost distruse.

26. Prin Decizia Curții Constituționale nr. 223 din 11 iulie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 750 din 15 octombrie 2002, s-a extins aplicabilitatea textului de lege sus-menționat și la situația în care nu existau documente primare, indiferent de motiv (au fost distruse sau nu au fost întocmite), reținându-se că, pentru categoriile de cetățeni care nu pot obține acte oficiale pentru dovedirea activității depuse pe baza unui contract de muncă și nici nu pot dovedi cu acte că arhivele au fost distruse, deci, nu își pot exercita drepturile în condiții egale cu celelalte categorii de cetățeni, textul de lege examinat instituie o discriminare contrară prevederilor art. 16 alin. (1) din Constituția României.

27. Chiar dacă decretul enunțat a fost abrogat, interpretarea dată de Curtea Constituțională poate fi preluată și în ceea ce privește aplicarea art. 279 alin. (2) din Codul muncii (cu referire doar la recunoașterea vechimii în muncă), ambelor situații, respectiv documentele primare au fost distruse sau nu au fost întocmite.

28. În acest caz, Înalta Curte de Casație și Justiție constată că justifică legitimare procesuală pasivă casele teritoriale de pensii, întrucât acestea sunt singurele entități abilitate de lege să emită deciziile de pensie, în baza tuturor documentelor apte a certifica stagiile de cotizare, hotărârea judecătorească prin care se recunoaște vechimea în muncă fiind un astfel de document.

29. Chiar dacă nu este debitor în raportul juridic de drept substanțial, întrucât nu este parte în raportul juridic de muncă și nu are, printre atribuțiile stabilite în sarcina sa prin art. 139 din Legea nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, și pe cea a recunoașterii vechimii în muncă, casa teritorială de pensii reprezintă singura entitate chemată să valorifice aspectele ce țin de vechimea în muncă în procesul de stabilire a drepturilor de pensie.

30. Ca atare, în cazul dispariției, din punct de vedere juridic, a angajatorului, este și singura persoană interesată să se opună la valorificarea drepturilor pretinse de angajat, în ipoteza în care acestea nu ar fi conforme cu dispozițiile legale în materie, și, în consecință, singura entitate care trebuie să stea în procesul de recunoaștere a acestor drepturi.

31. În justificarea acestei soluții, Înalta Curte de Casație și Justiție are în vedere și asigurarea dreptului de acces la justiție, recunoscut de art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și de art. 21 din Constituția României, drept care trebuie să fie unul efectiv, iar nu iluzoriu. Or, a considera că, în cazul în care angajatorul nu mai există, fostul salariat se află în imposibilitate de a-și valorifica drepturile în legătură cu vechimea în muncă [demers recunoscut de lege conform art. 279 alin. (2) din Codul muncii], determinată de "lipsa unui pârât", reprezintă o interpretare care ar afecta grav dreptul în discuție și ar constitui totodată un refuz nejustificat al instanței de soluționare a cauzei, denumit în accepțiunea Codului civil din 1864 "denegare de dreptate" (art. 3) și sancționat ca atare.

32. Întregul raționament expus mai sus se aplică și în cazul acțiunilor având ca obiect recunoașterea activității desfășurate în grupele superioare de muncă, cu mențiunea că, în prezentul recurs în interesul legii, raportat la limitele sesizării, nu se pot examina problema admisibilității rezolvării pretențiilor fostului salariat prin intermediul acțiunii în constatare, reglementată de art. 111 în Codul de procedură civilă din 1865, respectiv de art. 35 în Codul de procedură civilă, și nici un alt aspect de ordin procesual, cu excepția celui privind stabilirea cadrului procesual din perspectiva persoanei chemate în judecată în calitate de pârât și care formează obiectul sesizării.

33. În ceea ce privește ambele tipuri de acțiuni (reconstituire vechime în muncă/încadrarea activității desfășurate în grupele superioare de muncă), mai trebuie precizat că nici societatea radiată și nici lichidatorul chemat în judecată în nume propriu nu pot sta în proces.

34. Astfel, societatea radiată, chemată în judecată prin fostul lichidator, nu mai îndeplinește condiția capacității de folosință, esențială pentru participarea în raportul litigios [art. 41 alin. (1) din Codul de procedură civilă/art. 32 alin. (1) lit. a) și art. 56 alin. (1) din Codul de procedură civilă], iar fostul lichidator, chemat în judecată în nume propriu, nu are calitate procesuală, deoarece, de la momentul radierii societății pe care o reprezenta, acesta nu mai poate exercita nicio atribuție în legătură cu societatea radiată, fiind degrevat de orice responsabilitate (art. 136 din Legea nr. 85/2006, cu modificările și completările ulterioare, în prezent abrogată; art. 180 din Legea nr. 85/2014, în vigoare la acest moment).

35. În sensul lipsei capacității procesuale de folosință a angajatorului care a parcurs procedurile de insolvență, fiind, în

cele din urmă, radiat din registrul comerțului, sunt și dispozițiile art. 244 și art. 251 din Codul civil, care prevăd modurile de încetare a persoanei juridice, respectiv data încetării personalității juridice.

36. Cât privește solicitarea Colegiului de conducere al Curții de Apel Suceava, referitoare la pronunțarea sau, cel puțin, la antamarea aspectului vizând limitele rolului activ al instanței în cazul celor două tipuri de acțiuni, Înalta Curte de Casație și Justiție nu o poate avea în vedere, determinat de termenii generici în care a fost expusă această problemă (nu rezultă la ce se referă rolul activ al instanței - la stabilirea cadrului procesual/la încuviințarea și administrarea probatoriului în asemenea litigii) și de limitele sesizării, care nu implică și examinarea aspectului în discuție.

37. În concluzie, Înalta Curte de Casație și Justiție constată că, în ambele tipuri de acțiuni, atunci când angajatorul nu mai există din punct de vedere juridic (lichidat, radiat), justifică legitimare procesuală pasivă casele teritoriale de pensii, în ipoteza în care nu există documente primare [art. 279 alin. (2) din Codul muncii, pentru acțiunile privind reconstituirea vechimii în muncă, anterioară intrării în vigoare a Codului de procedură civilă actual/același text de lege cu referire la art. 32 alin. (1) lit. b) și art. 36 din Codul de procedură civilă, pentru acțiunile în reconstituirea vechimii în muncă, introduse de la momentul intrării în vigoare a actualului Cod de procedură civilă și în continuare; art. 111 din Codul de procedură civilă din 1865, art. 35 cu referire la art. 32 alin. (1) lit. b) și art. 36 din Codul de procedură civilă, pentru acțiunile privind constatarea încadrării activității desfășurate în grupele I sau/și a II-a de muncă].

În cazul existenței documentelor primare, persoana interesată, care nu posedă dovezi privind vechimea în muncă sau activitatea desfășurată în anumite grupe de muncă, are deschisă calea unei acțiuni în realizare - obligație de a face - având ca obiect obligarea deținătorului de arhivă de a elibera adeverința constatatoare a vechimii în muncă/încadrării în grupele superioare de muncă [art. 34 alin. (5) și art. 40 alin. (2) lit. h) din Codul muncii, cu referire la art. 18 din Legea Arhivelor Naționale nr. 16/1996, republicată, în ceea ce privește identificarea deținătorilor de arhivă vizând documentele cu valoare practică].

Angajatorul desființat în urma procedurilor de insolvență, finalizate cu radierea din registrele specifice, nu poate sta în judecată, neavând capacitate procesuală de folosință [art. 41 alin. 1 din Codul de procedură civilă din 1865/art. 32 alin. (1) lit. a) și art. 56 alin. (1) din Codul de procedură civilă], iar fostul lichidator, chemat în judecată în nume propriu, nu are calitate procesuală, deoarece, de la momentul radierii societății pe care o reprezenta acesta nu mai poate exercita nicio atribuție în legătură cu societatea radiată, fiind degrevat de orice responsabilitate (art. 136 din Legea nr. 85/2006, cu modificările și completările ulterioare, în prezent abrogată; art. 180 din Legea nr. 85/2014, în vigoare la acest moment).

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite recursul în interesul legii declarat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Suceava.

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 279 alin. (2) din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, pentru acțiunile privind reconstituirea vechimii în muncă, anterioară intrării în vigoare a Codului de procedură civilă actual/același text de lege cu referire la art. 32 alin. (1) lit. b) și art. 36 din Codul de procedură civilă, pentru acțiunile în reconstituirea vechimii în muncă, introduse de la momentul intrării în vigoare a actualului Cod de procedură civilă și în continuare; art. 111 din Codul de procedură civilă din 1865 pentru acțiunile privind constatarea încadrării activității desfășurate în grupele I și a II-a de muncă introduse sub imperiul acestei reglementări/art. 35 cu referire la art. 32 alin. (1) lit. b) și art. 36 din Codul de procedură civilă, pentru același tip de acțiuni, formulate după intrarea în vigoare a codului actual, în toate ipotezele, atunci când angajatorul nu mai există din punct de vedere juridic (lichidat, radiat), justifică legitimare procesuală pasivă casele teritoriale de pensii, în situația în care nu există documente primare.

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 34 alin. (5) și art. 40 alin. (2) lit. h) din Legea nr. 53/2003 privind Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, cu referire la art. 18 din Legea Arhivelor Naționale nr. 16/1996, republicată, în cazul existenței documentelor primare, persoana interesată, care nu posedă dovezi privind vechimea în muncă sau activitatea desfășurată în anumite grupe de muncă, are deschisă calea unei acțiuni în realizare -

obligație de a face - având ca obiect obligarea deținătorului de arhivă de a elibera adeverința constatatoare a vechimii în muncă/încadrării în grupele superioare de muncă.

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 41 alin. (1) din Codul de procedură civilă din 1865/art. 32 alin. (1) lit. a) și art. 56 alin. (1) din Codul de procedură civilă, respectiv a art. 136 din Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței, cu modificările și completările ulterioare/art. 180 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, angajatorul desființat în urma procedurilor de insolvență, finalizate cu radierea din registrele specifice, nu poate sta în judecată, neavând capacitate procesuală de folosință, iar fostul lichidator, chemat în judecată în nume propriu, nu are calitate procesuală pasivă.

Obligatorie, potrivit art. 517 alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 15 februarie 2016.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
IULIA CRISTINA TARCEA

Magistrat-asistent,
Elena Adriana Stamatescu

WWW.JURL.RO